

Johdanto

Kehittämistehtävämme tarkoituksena on kehittää datanomikoulutusta Savon Ammatti- ja aikuisopiston liiketalouden yksikössä. Työmme on osa laajempaa TATU - Tartu tutkintoon! -hanketta, jossa tehtävänä on pedagogisten menetelmien uudelleenarviointi ja kehittäminen.

Tavoitteena on parantaa opiskelijoiden kiinnittymistä koulutukseen ja varmistaa, että kaikki opintonsa alkavat opiskelijat kykenevät suorittamaan tutkintonsa loppuun. Tässä artikkelissa esittelemme hankkeen etenemistä ja tähän mennessä saavutettuja tuloksia.

Työn edetessä olemme havainneet, että hanke on kohottanut datanomikoulutuksen profiilia ja lisännyt kiinnostusta aiheeseen. SAKKYn kehittämishankkeiden esittelypäivässä 12.5.2012 saimme myönteistä palautetta työskentelystä. Hankkeen mittavat uudistukset ovat alkaneet näkyä jo täysmittaisena rakenteellisena myllerryksenä ja luokkatilojen remontoimisena keväällä 2012 ja opintonsa alkavat opiskelijat pääsevät opiskelemaan täysin uuden konseptin mukaisella rakenteella heti elokuussa 2012.

Kehittämistyönä olevan TATU -hankkeen tavoitteet

TATU – tartu tutkintoon! -hankkeen päätavoite on ammatillisen koulutuksen läpäisyasteen tehostaminen tukemalla keskeyttämistilanteiden opiskelijoiden opintoihin kiinnittymistä. Tavoitteen saavuttamisen menetelmiä ovat kuntouttavan työotteen ja tehostetun ohjauksen kehittäminen, henkilöstön ohjaus- ja huolenpitovalmiuksien lisääminen sekä alueellinen yhteistyö pedagogisten kehittäjien oppilaitosten että sijaintikuntien toimijoiden kanssa.

Hankkeen tavoitteena on luoda alueellisia toimintakäytäntöjä peruskoulun jälkeisiä opintoja aloittavien nuorten jatko-opintoihin ohjautumiseen, opintoihin kiinnittymisen tukemiseen ja opiskelukyvyyn moniammatilliseen tukemiseen. Käytäntöihin sisältyvät yhdessä sovitut toimintamallit ennen opintojen alkua, opintojen alkaessa ja niiden aikana. Nämä toimintamallit tukevat koulutuksen järjestäjien hyvinvointi- ja opiskelijahuollon suunnitelmien laatimista / päivittämistä.

Hankkeella tavoitellaan kuntien sosiaali-, terveys- ja nuorisotyön, työpajatoiminnan sekä toisen asteen oppilaitosten yhteistyö- ja palvelumallien rakentamista ja vakiinnuttamista yhteistyössä näiden toimijoiden kanssa. Tavoitteena on terveydenhuoltolain, lastensuojelulain, nuorisolain ja ammatillista koulutusta koskevan lain mukaisten velvoitteiden toteuttaminen hallintokuntien rajat ylittävänä moniammatillisena yhteistyönä.

TATU - hankkeen osana toteutuvan kehittämistehtävän tavoitteena on luoda toimivat rakenteet kouluarkeen. Toteutus uudistaa opiskeluympäristön, - menetelmät ja opintojaksojen suorittamisen. TATU -hankkeen myötä opiskelijoille on suunniteltu Tuomon Tupa, jossa opiskelija saa tuki- ja samanaikaisopetusta, ohjausta rästiin jääneiden opintojen suorittamiseen. Opiskelijoita on tarkoitus jakaa pienempiin ryhmiin ja saada jokaiselle oppimiskokemuksia.

Opiskeluun kiinnittyminen

Suomen Kuntaliiton verkkopalvelussa Anneli Kangasvieri kirjoittaa koulutuspoliittisena tavoitteena olevan, että kaikki nuoret suorittaisivat lukion tai ammatillisen peruskoulutuksen. Käytössä olevat toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi ovat kuitenkin ristiriitaisia. Nykyisen järjestelmän ongelmana on, että millään koulutusorganisaatiolla ei ole velvoitetta ottaa peruskoulunsa päättävää nuorta opiskelijakseen. Lisäksi on huomattava, että perusopetuksen jälkeistä koulutusta ei myöskään ole säädetty minkään tahon vastuulle. Kunnilla sen sijaan on lakisääteinen rahoitusvastuu toisen asteen koulutuksen kustannuksista (Kangasvieri, 2011).

Ongelma on tiedostettu laajemminkin: Euroopan unionin neuvoston lehdistötiedotteessa kerrotaan, että vähentämällä koulunkäynnin keskeyttämistä pyritään Eurooppa 2020 -strategian tavoitteisiin: sekä älykkään kasvun tavoitteeseen parantamalla yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen tasoja että osallistavan kasvun tavoitteeseen vaikuttamalla yhteen suurimmista työttömyyden, köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen riskitekijöistä. Viime vuosikymmenen merkittävästä edistymisestä huolimatta koulunkäynnin keskeyttäneiden eli sellaisten 18–24-vuotiaiden henkilöiden, jotka ovat suorittaneet vain peruskoulun tai vähemmän ja jotka ovat lopettaneet opintonsa, määrä Euroopassa on edelleen liian korkea. Tämä muodostaa kiireellisen ja vakavan ongelman monissa EU-maissa. Kaikkein tehokkaimmilta vaikuttavat sellaiset politiikat, joissa painotetaan pikemminkin ehkäiseviä kuin täydentäviä toimia (Euroopan unionin neuvoston lehdistötiedote 2011, 16).

Opiskelijan kokemus koulun mielekkyydestä ja merkityksellisyydestä vahvistaa opiskeluun kiinnittymistä. Mahdollisuus opiskella itselle sopivalla tyylillä ja kiinnostavalla alalla tuottaa merkityksellisiä oppimiskokemuksia, jotka vahvistavat opiskelijan itsetuntoa. Piiraisen mukaan opiskelu voidaan kokea sekä mahdollisuutena kiinnostavaan toimintaan, oppimiseen ja elämänhallintaan että haasteena. Opiskeluista selviäminen on loppujen lopuksi itsestä kiinni. Opiskelija kiinnittyy opiskeluun, koska sen kautta on mahdollista saada vakaa työpaikka ja turvatut tulot (Piirainen 2003, 71).

Työkeskeinen opiskelu merkitsee opiskelijoille tylsäksi koetun luokkamuotoisen opiskelun vastakohtaa. Työkeskeisyys luo ja pitää yllä kiinnostusta ja tarjoaa oppimisen kokemuksia. Yksilöllisyydellä tarkoitetaan henkilökohtaisen huomion antamista ja yksilöllisiä opiskeluratkaisuja. Opiskelijat kiinnittyvät opiskeluun parhaiten, kun he voivat itse vaikuttaa etenemistahtiin ja tavoitteisiin, jolloin opiskelun mielekkyys kasvaa (Piirainen 2003, 70).

Käytännön opetusjärjestelyt

Jokaiselle luokalle on varattu yksi vakiotila ”kotipesä”, näin vältämme sekaannukset luokkatilojen kanssa. Luokassa on teoriaopetusta varten työpöydät ja muut tarvittavat välineet. Lisäksi luokassa on jokaiselle opiskelijalle tietokone. Toisistaan sermeillä erotetuissa tiloissa ”työhuoneissa” on kussakin neljä tietokonetta joissa nelihenketiset opiskelijaryhmät muodostavat ”yrityksen”.

Ryhmä voi järjestellä työhuoneensa haluamallaan tavalla ja koristella sermiseinät vaikka julisteilla. Jokainen ryhmä vastaa omasta tilastaan esim. siisteydestä. Näin korostuu se, että myös oikeissa töissä on huolehdittava ympäristöstään. Myöhemmin opiskelijat kiinnittävät seinille työnsä tuloksia. Opettaja voi näin helposti seurata jokaisen ryhmän tilannetta ja arvioida tuotoksia.

Datanomin työ on useimmiten tiimityötä, jossa erilaiset työkaverit ja -tehtävät vaihtelevat ja sopeutumiskykyä ja joustoa tarvitsee harjoitella jo opiskeluaikana. Perinteinen luokkaopetus ei vastaa sitä työnkuva, joka heillä on edessään. Yhteistyötaitojen harjaannuttaminen ja ryhmässä toimiminen ovat ammatillisia taitoja, joita voi harjoitella jatkuvasti opiskelujen uudelleen järjestelyillä.

Yritysjattelun kautta pyrimme siihen, että opiskelijat ottavat enemmän vastuuta omasta tekemisestään. Jokaiselle ryhmälle valitaan toimitusjohtaja, jonka ”vastuulla” ryhmän työnteke on. Jos joku työntekijä ei tule töihin, johtaja soittaa perään. Samalla korostetaan vastuuta ryhmän työstä, jokaisella on joku tehtävä ja jos sitä ei tee, muut joutuvat sen tekemään. Tämän toiminnan avulla pyrimme sitouttamaan opiskelijat koulutukseen entistä paremmin.

Luokkatila ennen uudistusta.

Yritysjattelun mukainen uusittu luokkahuone.

Ryhmäytyminen

Vertaisyhteisöön kiinnittymisen teoria perustuu ajatukseen, että ystävyys- ja kaverisuhteilla on myönteisin vaikutus yksilön kehitykselle. Ne lisäävät turvallisuuden ja elämänhallinnan tunnetta ja auttavat opiskelijaa arvostamaan itseään, toisia ja vuorovaikutussuhteita sekä oppimaan tärkeitä vuorovaikutustaitoja (Pörhölä 2009, 87).

Ohjauksessa tärkeintä on opiskelutaitojen kehittäminen sekä myönteinen orientoituminen, sitoutuminen opiskeluun ja ryhmään. Ryhmähengen luominen ja tutustuminen ovat ryhmän toiminnan kannalta keskeiset tekijät ja sen perusta luodaan jo alkuvaiheessa. Ilmapiiriin pitäisi olla vapaa ja luonteva, että sen jäsenet kokisivat olonsa ryhmässä turvalliseksi (Kaukkila & Lehtonen 2008, 13.). Ryhmähengen luomisessa /”ryhmäytymisessä” ryhmävastaavalla on suuri merkitys. Alkavien ja jatkavien ryhmien alkuvaiheeseen järjestetään jotain vapaamuotoista tutustumista ja erilaisia ryhmäytymisharjoituksia oppilaitoksen ulkopuolella. On tärkeää, että opiskelijat kokevat ryhmävastaavan turvalliseksi, luotettavaksi ja helposti lähestyttäväksi henkilöksi (Lassila, 13- 14).

Ystävyys- ja kaverisuhteet ikään kuin vetävät lasta tai nuorta kohti vertaisyhteisön keskiötä muodostaen eräänlaisen turvaverkon hänen ympärilleen. Vertaisyhteisöön kiinnittymisen teoriassa oletetaan lisäksi, että se miten yksilö onnistuu lapsuudessaan ja nuoruudessaan kiinnittymään vertaisyhteisöönsä, heijastelee kiinnittymistä uusiin vertaisyhteisöihin myöhemmin elämässään siirtyessään opiskeluasteelta toiselle ja lopulta siirtyessään työelämään. Vertaisyhteisöön

kiinnittymisen teoria korostaa myönteisten, palkitsevien vuorovaikutussuhteiden merkityksen yksilön hyvinvoinnille ja sosiaaliselle kehitykselle (Pörhölä 2009, 87 - 88).

Ryhmäohjaus

Laki ammatillisesta koulutuksesta määrittelee, että nuorille järjestettävässä koulutuksessa tulee olla yhteistyötä kotien kanssa. Laki ei kuitenkaan määrittele kenen yhteyttä on hoidettava, mutta yleensä se jää ryhmäohjaajan harteille. Laki määrittelee myös, että koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä myös elinkeino- ja muun työelämän kanssa. Usein yhteistyötä työelämään ylläpitää ryhmäohjaaja, joka toimii usein myös työssäoppimiseen liittyvien asioiden hoitajana (Laki ammatillisesta koulutuksesta, 6§).

Ryhmäohjaajalla on merkittävä rooli opiskelijoiden ryhmään ryhmäyttämisessä, opintoihin sitouttamisessa sekä vuorovaikutustaitojen kehittämisessä. Resursseja ja työvälineitä tähän tehtävään on yleensä liian vähän ja suurin osa ryhmäohjaajista tekee työn muun opetuksen yhteydessä oppitunneilla. Ryhmäohjaukseen tulisi kuitenkin olla myös erilliset tunnit. Aikaa erilliseen ryhmäohjaukseen tai henkilökohtaiseen ohjaukseen ei useinkaan ole järjestetty (Hakala et al. 2007, 3; Kantola 2001, 133; Erkkilä-Häkkinen 2010, 3).

Pienryhmäohjaajan rooli nähdään ohjaukselle tyypillisenä tasavertaisena keskustelijana (Peavy 2004). Ohjaajan tarkoituksena on antaa oppilaiden luoda omaa tulkintaansa luokasta ja omasta roolistaan pyrkimättä mitätöimään omilla näkemyksillään kuulemiaan käsityksiä ja kokemuksia. Ohjaajan on tarkoitus yhdessä ohjattavien kanssa tutkia luokan tilannetta ja luoda yhdessä tulkintoja, jotka edistävät yhteisen ymmärryksen kehittymistä sekä toimia tukena mahdollisten ratkaisujen löytämisessä ongelmatilanteisiin (Silvennoinen, 7).

Opintojen aloitusvaihe edellyttää kaikkien oppilaitosyhteisön jäsenten osallistumista, mutta erityisesti tämän vaiheen ohjauksessa korostuu ryhmävastaavan ohjausvastuu. Henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaus keskittyy opiskelulle suotuisien edellytysten luomiseen. Opiskeluarjesta selviytymisen kysymykset ja opiskelijayhteisön jäseneksi liittyminen korostuvat kaikenikäisten opiskelijoiden kohdalla. Opiskelun aloittaminen merkitsee irrottautumista omasta lapsuuden perheestä, itsenäisyyden aloittamista ja vastuun lisääntymistä. (Lerkkanen & Virtanen 2005, 35).

Ammattiaineiden opettajalta, jotka yleensä toimivat ryhmäohjaajina vaaditaan paljon. Rautiaisen (2008, 39) mukaan heiltä vaaditaan substanssi- ja pedagogista osaamista, sosiaalisia ja eettisiä valmiuksia sekä käytännön työn monipuolista osaamista. Lisäksi vaaditaan moniammatillista yhteistyötä koulun sisällä ja yhteiskunnan muihin toimijoihin (Erkkilä-Häkkinen 2010, 4).

Ryhmäohjauksen päällimmäisenä tarkoituksena on tukea kiinnittymistä opintoihin ja tähän tavoitteeseen pääsemiseksi keskeinen tekijä on onnistunut ryhmäytyminen.

Ryhmäohjauksen toteutus

Moduuliopetuksen myötä siirrymme ryhmäohjauksessa luokanopettajamallin käyttöön. Meillä on kolme opettajaa, joilla jokaisella on oma osaamisalueensa. Onkin järkevää toimia niin, että laajan kokonaisuuden opettaja toimii samalla ryhmäohjaajana. Ryhmäohjaajalla on paljon tunteja ryhmälle, jolloin tuntuma ryhmään säilyy hyvänä.

Luokanopettajamallilla parannetaan ryhmäohjauksen laatua, kun sama opettaja on aina saman vuoden ryhmäohjaaja, on helpompi kehittää toimivia käytänteitä. Erityisesti tämä korostuu ensimmäisen vuoden ryhmäohjaajan kohdalla. Ensimmäisen opintovuoden aikana tehdään paljon yhteistyötä eri toimijoiden kanssa ja on järkevää, että henkilöt eivät vaihdu joka vuosi. Resurssit voidaan kohdentaa järkevämmiin, lisää ensimmäiselle vuodelle ja hieman vähemmän muille.

Ryhmäohjaajan vaihto tapahtuu keväällä huhti - toukokuun aikana. Ryhmäohjaajat tapaavat toisen toisensa ja siirtävät ryhmän tiedot. Tavoitteena on lisätä yksi tarkistuspiste, jonka tarkoitus on vähentää opiskelijan mahdollisuutta edetä luokalta toiselle ilman riittäviä suorituksia. Nyt on ilmennyt tilanteita, että kolmannen vuoden opiskelijalla on vain ensimmäisen vuoden opinnot suoritettu.

Opetusjärjestelyt

Tarkoituksena on luoda sellainen opiskelumalli, jossa laaditaan mahdollisimman konkreettiset kuvaukset vaadittavasta osaamisesta arviointikriteereineen. Näiden perusteella opetus toteutetaan selkeinä ja havainnollisina pienempinä moduuleina. Opiskelut muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, joka opiskelijan on helpompi hahmottaa.

Piiraisen (2003) tutkimuksessa koulun toimintatavoista tärkeimmäksi kiinnittymistekijäksi nousee työkeskeinen opiskelu, joka merkitsee opiskelijoille tylsäksi koetun luokkamuotoisen opiskelun vastakohtaa. Työkeskeisyys pitää yllä kiinnostusta ja tarjoaa oppimisen kokemuksia. Aineistosta käy ilmi, että suurin osa koulua koskevista odotuksista on kohdistunut nimenomaan työkeskeiseen opiskeluun ja odotukset ovat pääosin täyttyneet.

Piiraisen (2003) mukaan eniten kiitosta sai työssäoppimisen runsaus ja luokkamuotoisen opiskelun vähyys sekä teoriaopetuksen toteuttaminen totuttua rennommin. Lisäksi kehuttiin opetuksen laatua, hyvää opiskeluilmapiiriä ja yksilöllisiä opiskelumahdollisuuksia. Toinen koulun toimintatapoihin kuuluva kiinnittymistä lisäävä ominaisuus onkin yksilöllisyys, jolla tarkoitetaan henkilökohtaisen huomion antamista ja yksilöllisiä opiskeluratkaisuja. Opiskelijat kiinnittyvät opiskeluun silloin, kun he voivat itse vaikuttaa etenemistähtiin ja tavoitteisiin, jolloin opiskelu ei tunnu liian raskaalta (Piirainen 2003, 70).

Toteutuksessa pyritään käyttämään opiskelijaa motivoivia menetelmiä: portfolio, oppimispäiväkirja -sosiaalisen median menetelmät, keskustelut. Oppimisen arvioinnissa opettajan tai työpaikkaohjaajan tulee käyttää monipuolisia opiskelijaa aktivoivia menetelmiä, joiden avulla tuetaan ja motivoidaan opiskelijaa opintokokonaisuuksien tavoitteiden tai ammattitaitovaatimusten saavuttamisessa sekä kehitetään opiskelijan itsearviointitaitoa, joka käsittää säännöllistä arkitoimintaa sekä oppimisen että osaamisen arvioinnissa. Opiskelija arvioi oppimistaan opintokokonaisuuksien tavoitteiden, ammattitaitovaatimusten ja arviointikriteereiden perusteella.

Opiskeluun kiinnittymistä vahvistaa opiskelijan kokemus koulun merkityksestä hänelle itselleen nykyhetkessä. Opiskelijan itsetuntoa vahvistaa mahdollisuus opiskella itselle sopivalla tyyllillä kiinnostavalla alalla. Opiskelu koetaan sekä mahdollisuutena kiinnostavaan toimintaan, oppimiseen ja elämänhallintaan että haasteena, josta selviäminen on itsestä kiinni. Opiskelija kiinnittyy opintoihin,

koska niiden kautta päästään työmarkkinoille, joilla tavoitellaan vakaata työpaikkaa ja turvattuja tuloja (Piirainen 2003, 71).

Opintojen toteutus

Opiskelu on tarkoituksenmukaisinta toteuttaa isompina kokonaisuuksina, jolloin opiskelijalla on mahdollisuus oivaltaa, miten asiat liittyvät toisiinsa ja asioiden laajempi ymmärtäminen mahdollistuu. Tämä menetelmä tarjoaa mahdollisuuden arvioida oppimista opintokokonaisuuksien aikana antamalla opiskelijalle suullista tai kirjallista palautetta oppimisen etenemisestä. Numeerista arviointia ei oppimisen arvioinnissa tarvita. Palautteella tuetaan ja ohjataan opiskelijaa mahdollisimman hyviin suorituksiin tuomalla esille opiskelijan vahvuudet. Oppimisen arvioinnin perusteella tehdään mahdolliset muutokset opiskelijan opetukseen ja oppimisen tukemiseen parempiin oppimistuloksiin pääsemiseksi.

Koulumme siirtyy nelijaksojärjestelmään, jolloin ensimmäinen jakso on noin 10 viikkoa. Tarkoituksena on, että yksi 10 opintoviikonkokonaisuus menee yhdessä jaksossa. Yksi opettaja vastaa yhdestä kokonaisuuden toteutuksesta sekä suunnittelusta että opetuksesta. Opetuksen suunnittelun merkitys korostuu. On tiedettävä opetettavan kokonaisuuden sisältö ja tavoitteet erittäin hyvin. Opettaja voi toteuttaa opetuksen enemmän ryhmän lähtökohdista edeten ja painottaa opettavia alueita ryhmän tarpeiden mukaan, kun kokonaisuutta ei ole pilkottu pieniin palasiin. Opettajan vastuu korostuu, kaikki tärkeä on opetettava.

Perustutkinto muodostuu tutkinnon osista (opintokokonaisuuksista). Ne ovat perustutkinnon pienimpiä yksiköitä, jotka näkyvät tutkintotodistuksessa pyritään tutkinnon osat opettamaan mahdollisimman laajoina kokonaisuuksina. Tarkoituksenamme on opettaa 20 ov kokonaisuudet 2 x 10 ov moduleina.

Opintojen arviointi helpottuu, koska yhdestä laajasta kokonaisuudesta on helppoa rakentaa kokoava harjoitustyö. Harjoitustöiden laatu ja mielekkyys paranee kun yhdellä työllä voi arvioida kokonaisuuden.

Eri kokonaisuuksien välillä tehdään tiivistä yhteistyötä esim. yhteiset harjoitustehtävät ja opetuksen ajoitus. Jos liiketoiminnan opinnoissa tarvitaan laskelmia, tietotekniikan opetuksessa voidaan ne tehdä Excelin avulla. Näin voimme yhdistää eri kokonaisuuksia opiskelijalle mielekkäällä tavalla. Kokonaisuuden aikana toteutetaan jatkuvan näytön periaatteella oppimisen arviointina. Osaaminen arvioidaan oppimisen jälkeen mahdollisimman autenttisissa tilanteissa kokonaisuuksien hallintana.

Ennen opiskelun alkua

Alkuhaastatteluja varten olemme suunnitelleet uuden Tullaan tutuiksi -lomakkeen. Lomake on postitettu opiskelijalle valintakirjeen mukana ja pyydetty palauttamaan opiskelupaikan vastaanottokirjeen mukana.

Kyselylomakkeella kysytään tietoja opiskelukaverista, esimerkiksi onko joku tuttu tulossa opiskelemaan ja haluaako jonkun tietyn kaverin kanssa samaan ryhmään.

Ryhmänohjaaja tulee töihin viikkoa ennen opiskelijoita, ja näin hänellä on käytettävissään mahdollisimman paljon ennakkotietoa tulevasta ryhmästä. Opiskelijat jaetaan kahteen ryhmään ja ryhmäjaossa pyritään huomioimaan opiskelijoiden toiveet. Aikaisemmin ryhmät on jaettu aakkosjärjestyksessä ja se on johtanut monenlaisiin ongelmiin. Esimerkiksi toiseen ryhmään on voinut tulla enemmän mukautettuja ja HOJKSattuja opiskelijoita. Tämä vältetään, kun meillä on enemmän ennakkotietoja opiskelijoista. Samalla vähennetään tarvetta ryhmien muutoksiin opiskelun alettua.

Opiskelun aloitus

Kolmelle ensimmäiselle koulupäivälle on suunniteltu uusi ohjelma. Tavoitteena on saada opiskelijat innostumaan koulunkäynnistä, ja saada aikaan viihtyisiä ja hyvin toimivia ryhmiä. Ensimmäisten päivien aikana on ryhmäytymiseen liittyviä tehtäviä ja tutustumista opettajiin ja toisiin opiskelijoihin. Tarkalla aikataululla pidetään kiinnostusta yllä ja vältetään turhautuminen. Ensimmäisten päivien aikana ryhmänohjaaja on koko ajan ryhmän mukana.

Ensimmäisen jakson alussa vähennetään ryhmänohjaajan opetustuntien määrää. Pyritään siihen, että ryhmänohjaajalla on kahden ensimmäisen viikon aikana mahdollisimmin vähän opetustunteja, jolloin ryhmänohjaaja ehtii suorittamaan opiskelijoiden haastattelut mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Viikkolukujärjestys antaa tähän mahdollisuuden. Aikaisemmin haastattelujen tekemiseen on mennyt helposti jopa kuukausi, jolloin oman vuoron odotusaika on viimeisenä haastateltaville opiskelijoille liian pitkä.

Syyslukukauden 2012 aloituspäivien ohjelma oli suunniteltu tukemaan ryhmäytymistä:

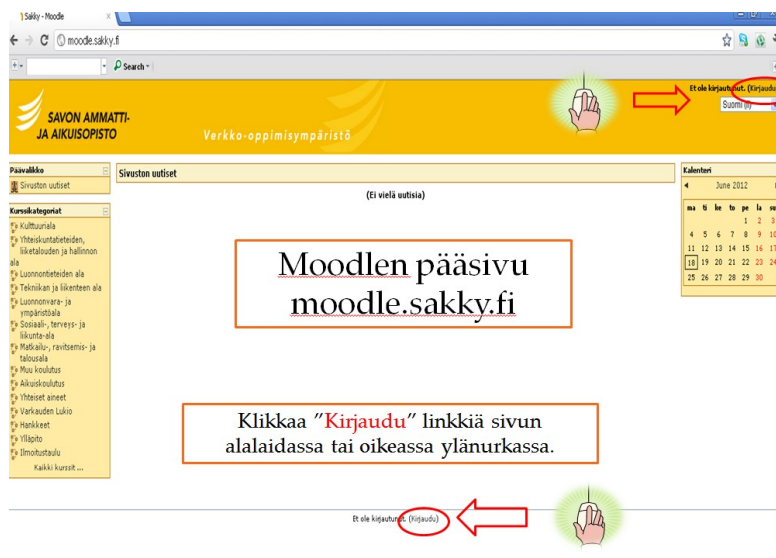
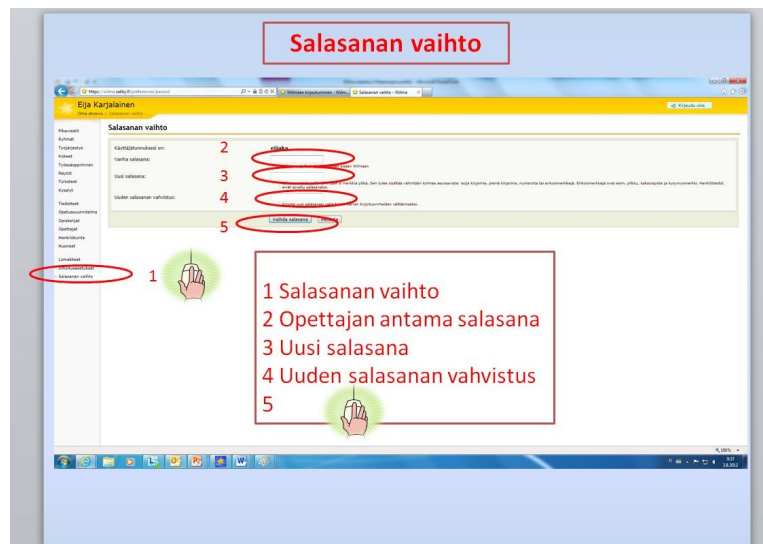
Aloituspäivä:

1. Juhlasalissa rehtori ja koulutuspäällikkö toivottivat uudet opiskelijamme tervetulleiksi. Luokissa ryhmäohjaajat esittelivät PowerPoint -esityksen avulla tilat ja henkilöt. Esityksessä tilavalkuvan päälle on liitetty niiden opettajien kasvokuvat, joiden työhuone sijaitsee sen käytävän varrella. Esityksessä ryhmäohjaajat kertoivat opettajien tehtävistä ja tilojen käytöstä. Esimerkiksi lounasravintolan, vahtimestarien ja opiskelijoiden asiakaspalveluinfon palveluista oli liitetty tietoa esitykseen. Tekstin määrä oli vähäinen, mutta esimerkiksi aulojen nimet ja numeroinnin logiikka tulivat korostetusti esille. Esitys koostui kaiken kaikkiaan yli 20 keskeistä paikkaa esittävistä diasta. Tämä "kuivaharjoittelu" osoittautui tarpeelliseksi iltapäivän tilasuunnistuksessa.
2. Henkilötietolomakkeen ja tietokoneiden käyttöluvahakemuksen täyttäminen yhdessä.
3. Tiloissa suunnistusta kolmen hengen ryhmissä, opiskelijat hakivat tietoja tehtäväpaperille. Tutorit informoivat eri pisteissä. Opiskelijat kävivät vielä rastien jälkeen ryhmäohjaajan juttusilla kertomassa kokemuksiaan. Ryhmiä tuli luokkaan eri aikoihin, joten kaikkien kanssa ehti vaihtaa pikkuryhmissä kuulumisia. Opiskelijat kokivat suunnistuksen mielekkääksi, kun se oli pohjustettu kuvien avulla. Opiskelijat olivat myös jutelleet esityksessä tutuiksi tulleiden opettajien kanssa.

Osa opettajista päivysti H -rakennuksen ala-aulassa ja auttoivat opiskelijoita löytämään oikeaan luokkaan, toimivat yleisinä ”järjestysmiehinä” ja ”tukihenkilöinä”.

2. ja 3. orientaatiopäivä:

1. Tarkat PowerPoint -esitykset opiskelijan kirjautumisesta Wilmaan ja Moodleen antoivat opiskelijoille varman tunteen koulun tietokoneiden kanssa toimimisesta.

2. Oman tutkinnon opetussuunnitelma, oman tutkinnon sisällöt, opintopolut ja 1. jakson sisältö
3. Pelisäännöt, käytöstavat ja turvaohjeet
4. Luki- ja matematiikkatestit kaikissa ryhmissä
5. kolmannen päivän iltapäiväkahvit luokissa aloituspäivien päätteeksi

Ryhmänohjaajat ovat ryhmiensä kanssa koko ajan, tehtäviä on jaettu myös opettajille, jotka opettavat aloittavia ryhmiä.

Aloituspäivien tavoitteet

- lämmin ja tervetullut tunnelma, rentous ja kiireettömyys
- yhteenkuuluvuuden tunne, jokaiselle varattu paikka, ei yksin jäämisen tunnetta
- opiskelijan vaikutusmahdollisuuksien tukeminen, kiinnittyminen
- talon tapoihin ja tiloihin tutustuminen
- tarvittavat lomakkeet ym. paperit täytetään yhdessä
- tutustuminen opiskelijoihin yksilöinä - riittävä ohjeistus mitä pitää tehdä
- Ryhmänohjaajat ja opiskelijat tutustuvat toisiinsa - lisää opiskelumotivaatiota ja sitoutumista
- Opiskelijat oppivat nopeasti tuntemaan toisensa ja oppilaitoksen tilat
- Kotiväen ilta! - vanhemmat tutuiksi heti alkuun

Hyväkään ryhmäytyminen itsessään ei takaa työrauhaa, vaan sitä varten tarvitaan erilaisia toimia, kuten esimerkiksi vaatimus saapua ajoissa kouluun ja opiskelumateriaalien hankkimisen vaatiminen, joiden avulla luodaan rauhallista oppimisympäristöä.

Liitteenä aloituspäivien ohjelma.

Elämänhallinta ja verkostotoimijoiden asiantuntemus

Opettajalta ja ryhmänohjaajalta vaaditaan kykyä ja valmiuksia moniammatilliseen yhteistyöhön, verkostotyöhön ja asiantuntijuuden jakamista koulun sisällä ja ulkopuolisten toimijoiden kanssa. (Rautiainen 2008, 39). Tällaisen osaamisen jakamiseksi ja aloittavien ryhmien ryhmäohjaajien ohjausvalmiuksien parantamiseksi keväällä 2012 on järjestetty viisi puolenpäivänmittaista huolenpitokoulutuspäivää (HUPI -päivät). Huolenpitovalmiusvalmennuksen tavoitteena on opettajien, ryhmänohjaajien ja esimiesten huolenpitovalmiuksien kehittäminen, joihin kuuluvat ryhmänohjaukseen, opiskelijahuoltoon ja erityisopetukseen liittyvän osaamisen lisääminen sekä näiden tarpeen tunnistamisen osaamisen lisääminen, näin lisätään henkilöstön kykyä tukea opiskelijoita.

Opiskelijoiden elämänhallinnan tukemiseksi järjestettiin kaksi toteutusta ”Mun elämä” -kurssia. Kurssien tavoitteena oli tarjota nuorille mahdollisuus pohtia, saada tukea ja uusia näkökulmia omaan elämäntilanteeseensa ja jaksamiseensa, saada kokea vertaistukea ja sosiaalista kanssakäymistä. Yhtenä tavoitteena on tarjota nuorille tietoa mielialaan vaikuttavista tekijöistä ja masennuksesta ja miten omasta psyykkisestä jaksamisesta voi tukea sekä löytää uusia ratkaisumalleja ja selviytymiskeinoja omaan arkeen. Kurssin aikana pyrittiin tukemaan nuoria tunnistamaan itsessään omia voimavaroja ja vahvistamaan niitä.

Kaksituntisia tapaamisia oli kerran viikossa kymmenen viikon ajan. Kurssin sisällön suunnittelussa ja toteuttamisessa huomioitiin osallistujien toiveet ja tarpeet käsiteltävien asioiden suhteen. Toiveita kartoitettiin ensimmäisellä tapaamiskerralla.

1. Tutustuminen, ryhmän pelisäännöt, toiveet teemoista, tyytyväisyys elämään
2. Ajatukset ja tunteet oman elämänjanan äärellä, uskomukset ja ajatusvääristymät

3. Masennus ja mieliala, rentoutuminen
4. Netti- ja peliriippuvuus
5. Itsetunto ja omat vahvuudet eri rooleissa
6. Tällainen olen vai olenko sittenkään, vahvuudet, minäkuva
7. Tunteet ja ajatukset, mitä toivon itselle, tulevaisuus
8. Toiminnallinen kerta, mukavan tekemisen vaikutus jaksamiseen ja mielialaan
9. Kerrat 7 ja 8 yhdistettynä 2 x 2h, (tällä pilottikerralla jousiammunta)
10. Tulevaisuus ja selviytyminen

Moniammatilliset ryhmät ovat lisääntyneet koulumaailmassa. Asioita ratkotaan yhä enemmän yhdessä asiantuntemusta jakaen. Työyhteisöissä tarvitaan uudenlaisia ratkaisuja, erilaisten asiantuntemusten ja asiantuntijatiedon yhdistämistä (Laitinen & Hirvonen 2006, 42).

Pohdinta

Alkuperäinen tarkoituksemme oli miettiä keinoja opiskelijoiden opintoihin sitoutumiseen ja tutkinnon suorittamiseen. Työn edetessä lähes kaikki osa-alueet opetuksen aloittamisesta toteuttamiseen uudistettiin täysin. Yksikössämme hankkeen eteneminen on tarkoittanut opetuksen tilojen ja toteutuksen totaalista muodonmuutosta. Kokonainen kerros on ideoitu ja varustettu asianmukaisin välinein, entisestä on jäljellä vain seinät.

Datanomikoulutus on saanut uuden mahdollisuuden näyttää, että koulutus on kannattavaa ja mielekästä ja että sitä kannattaa jatkossakin järjestää tässä koulutusyksikössä. Opettajille tämä tarkoittaa uudenlaisia haasteita, yhteistyön lisäämistä ja opetusmenetelmien uudistamista. Parhaimmillaan saamme kokea onnistumisen iloa työssämme, mutta tuleva vuosi tulee opettamaan meitä paljon. TATU -kehittämishanke on saanut jatkorahoitusta vielä ainakin vuodelle 2013, joten resurssia idean jatkokehittämiseen on tiedossa.

Kuten alussa viittasimme Euroopan unionin neuvoston lehdistötiedotteeseen, siitä miten nuorison syrjäytymiskierre on pysäytettävä ja kuinka monella taholla asiaa on pohdittu. Tiedotteessa todettiin, että kaikkein tehokkaimmilla vaikuttavat sellaiset politiikat, joissa painotetaan pikemminkin ehkäiseviä kuin täydentäviä toimia. (Euroopan unionin neuvoston lehdistötiedote 2011, 16)

Tartu Tutkintoon! – TATU -hanke, eikä mikään ole entisellään.

Lähteet

Erkkilä-Häkkinen S. 2010. Ryhmänohjaajan työn haasteet ja työnkuvan selkeyttäminen ammatillisella toisella asteella, KVALI tutkimusraportti, <http://edutool.wikispaces.com/file/view/Kvali.pdf>

Euroopan unionin neuvosto lehdistötiedote, Neuvoston 3090. istunto, Koulutus, nuoriso, kulttuuri ja urheilu Bryssel, 19. ja 20. kesäkuuta 2011

Kangasvieri A. 2011. Toisen asteen koulutus joka nuoren oikeudeksi, <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/uutiskirjeet/kolumnit/2011/Sivut/Toisen-asteen-koulutus-joka-nuoren-oikeudeksi.aspx>

Kaukkila V. & Lehtonen E. 2007. Ryhmästä enemmän Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Suomen mielenterveysseuran julkaisu.

Laitinen A. & Hirvonen R. 2006. Moniammatillinen toiminta yhteisöllisen opettajuuden kehittäjänä. Teoksessa Hannu Kotila (Toim.) Opettajana ammattikorkeakoulussa. s. 42 - 55 Helsinki: Edita Publishing Oy.

Laki ammatillisesta koulutuksesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630>

Lassila K. 2011. Ryhmävastaavan käsikirja, Jyväskylän aikuisopisto/Keuruu, Kehittämishankeraportti https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/31334/Kehittamishankeraportti_LassilaKaisa.pdf?sequence=1

Lerkkanen J. & Virtanen R. 2005. Opinto-ohjaus elämän eri vaiheissa osallisuuden lisääjänä. Teoksessa Lerkkanen J. (toim.) 2005. Opinto-ohjauksen tarkoitus. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Piirainen T. 2003. Vähemmän teoriaa enemmän työtä.

http://epublications.uef.fi/pub/URN_NBN_fi_joy-20070044/URN_NBN_fi_joy-20070044.pdf

Pörhölä M. 2009, Puheviestinnän päivillä 25.9.2009 pidetty Plenum -esitelmä: Kiusaamiskokemukset yhteisöön kiinnittymisen esteenä.

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/22853/Prologi2009_84-89_esitelma_Porhola.pdf?sequence=1

Rautiainen M. 2008. Keiden koulu? Aineenopettajiksi opiskelevien käsityksiä koulukulttuurin yhteisöllisyydestä. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/19403/9789513934415.pdf?sequence=1>

Silvennoinen M. 2007. Pienryhmien käyttö oppilaanohjauksen välineenä, Jyväskylän yliopisto, kehittämishanke. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18255/URN_NBN_fi_jyu-2007678.pdf?sequence=1